

Avantgarden fra Risskov

– interview med Fritz Krogh-Jespersen

Tekst og foto: Jørgen Nielsen

Grænsesøgende musik med rødder i jazz og eksperimenterende kompositionsmusik er også en del af musikscenen i 2019. Én niche blandt mange, men med tiltrækningskraft for kunstnere og musikelskere med hang til at udfordre sig selv. Man kunne tro, at det var et postmoderne fænomen, men avantgarde / freejazz har en lang historie, også i Aarhus.

En del af denne historie ligger her på pladespilleren, en friskpresset vinyl med Tom Prehn Kvartet, oprindeligt indspillet i 1967. Remastered og genudgivet i 2016 af selskabet Centrifuga, og med det originale cover, skabt af Tommy Storkholm og Mogens Gissel. Et meget moderne klingende vidnesbyrd om, at man allerede i tressernes Aarhus havde mod og evner til at øse af andre kilder end de konventionelle.

Fritz Krogh-Jespersen spillede i Jazzminerne, som var et populært mainstream jazzband omkring 1960

Da rytmen slap op

Saxofonisten Fritz Krogh-Jespersen (f. 1939) var flyttet til Aarhus fra Randers og finansierede sine ingeniørstudier ved at spille i swinggruppen Jazzminerne, der under ledelse af basunisten Hans Brincker var husorkester på jazzklub Paname. I Jazzminerne mødte han bassisten Poul Ehlers og trommeslageren Finn Slumstrup. "Jeg kan ikke huske, hvem det var, der kendte pianisten Tom Prehn, men vi begyndte at spille kvartet med ham ca. 1962, parallelt med Jazzminerne.

Vi spillede ganske almindelig bebop, men så en dag skete der noget helt mærkeligt. Midt i "On Green Dolphin Street" slap vi pludselig rytmen og begyndte at spille free jazz, og hvor det kom fra, aner jeg ikke. Jeg havde ingen gramfon og hørte ikke plader, men jeg ved at Tom havde lyttet til pianisten Cecil Taylor. Jeg havde hørt Coltrane, men det var fra tiden omkring Kind of Blue, (1959) så vores musik opstod faktisk af sig selv; man har skrevet om os, at vi lød mere europæiske end amerikanske. Vi var nok inspirerede af minimalismen i moderne kompositionsmusik; både Poul og Tom kom fra musikkonservatoriet, hvor de studerede hhv. cello og komposition."

Senere i kvartetens levetid blev Slumstrup erstattet af den konservatorieuddannede trommeslager og slagtpøjspiller Preben Vang, der medvirker på indspilningen fra 1967.

Nuets musik

Den første indspilning "Axiom" fra 1963 skulle være udkommet på Sonet. "Det var fuldstændig frit, uden nogen form for planlægning; vi arbejdede med to begreber: *fusion* var, når vi kørte helt op sammen, og *fission* var, når vi spillede sådan bib-båt, og på indspilningen hører man begge dele".

Men da prøvetrykket kom, følte musikerne allerede, at de var kommet videre, og de få eksemplarer af "Axiom" blev anset for bortkomne, indtil musikken ad omveje dukkede op på et amerikansk Label; de originale Sonet-indspilninger fra 1963 suppleret med et nummer fra en svensk radiooptagelse fra 1966. I noterne hedder det bl.a.: "In Aarhus, a homegrown laboratory was cooking up music, that had affinities with those superstar Americans, but also had its own very particular sound. " Gruppens – og måske især Tom Prehns holdning til deres musik kan ses ud fra dette citat fra Prehns webside: "Kvartettens musik var det strengt taget blasfemi at optage. Målet og budskabet var selve processen, snarere end det mekaniske resultat. Gruppens LP fra 1967 viste allerede dagen efter optagelsen kun "røgen af en halv times virkelighed i går". Du nedfælder denne nuets musik, og allerede ved første aflytning er tiden forpasset".

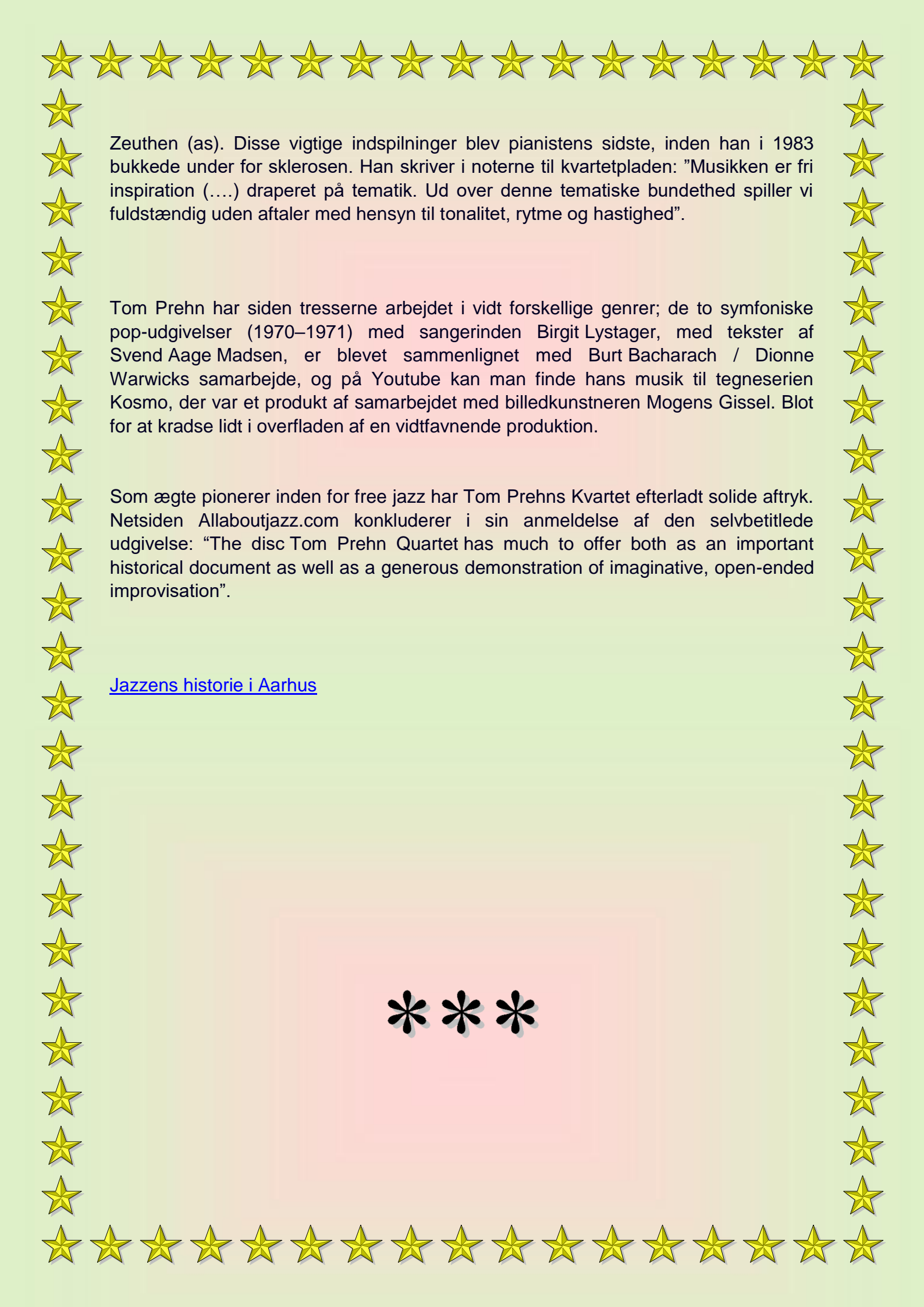
Smal musik i Prime Time

Også det endnu unge massemedie Fjernsynet havde bud efter Aarhus-avantgardisterne: DR-TV bragte "To slags musik", hvor musikken spillede op mod et galleri af malerier. Senere skabte de sammen med Fuzzy musik til en TV-ballet af Torben Jetsmark; i det hele taget var ikke mindst Tom Prehn optaget af mulighederne for samarbejde på tværs af genrer og kunstarter. "Det var simpelthen noget af det sjoveste, jeg har været med til; jeg bliver helt rørt, når jeg tænker på det, siger Fritz. Minder fra en tid, hvor monopolmediet ikke var bange for at sende smalle udsendelser i Prime Time!

Udpluk fra eftertiden

I dag har Tom Prehn trukket sig tilbage efter en lang karriere, mens Fritz Krogh-Jespersen stadig holder formen ved lige til månedlige jamsessions i fødebyen Randers og med kammermusik for saxofontrio i privaten.

Bassisten Poul Ehlers, der bl. a. var med til at starte Blue Sun, indspillede i 1979 og 1980 med en anden fremtrædende Aarhus-pianist, Ole Nordenhof triopladen "Light Shapes Rainbows" og "Ole Nordenhof Kvartet" med Thomas Frovin (dr) og Jesper

A decorative border of yellow stars with black outlines surrounds the text. The stars are arranged in a rectangular frame, with one star per row and column along the top, bottom, and sides.

Zeuthen (as). Disse vigtige indspilninger blev pianistens sidste, inden han i 1983 bukkede under for sklerosen. Han skriver i noterne til kvartetpladen: "Musikken er fri inspiration (...) draperet på tematik. Ud over denne tematiske bundethed spiller vi fuldstændig uden aftaler med hensyn til tonalitet, rytme og hastighed".

Tom Prehn har siden tresserne arbejdet i vidt forskellige genrer; de to symfoniske pop-udgivelser (1970–1971) med sangerinden Birgit Lystager, med tekster af Svend Aage Madsen, er blevet sammenlignet med Burt Bacharach / Dionne Warwicks samarbejde, og på Youtube kan man finde hans musik til tegneserien Kosmo, der var et produkt af samarbejdet med billedkunstneren Mogens Gissel. Blot for at kradse lidt i overfladen af en vidtfavnende produktion.

Som ægte pionerer inden for free jazz har Tom Prehns Kvartet efterladt solide aftryk. Netsiden Allaboutjazz.com konkluderer i sin anmeldelse af den selvbetitlede udgivelse: "The disc Tom Prehn Quartet has much to offer both as an important historical document as well as a generous demonstration of imaginative, open-ended improvisation".

[Jazzens historie i Aarhus](#)

